

Dolores Rebula Udovič

KRONOLOŠKI RAZVOJ GOZDNEGA
GOSPODARSTVA POSTOJNA

Dolgo je veljalo prepričanje, da je bilo Gozdno gospodarstvo (GG) Postojna ustanovljeno leta 1953, nekje pa sem zasledila podatek o Notranjsko-goriškem gozdnem gospodarstvu leta 1947. Ni mi preostalo drugega, kot iti v arhiv sedanjega GG, ki sem ga začela raziskovati z dovoljenjem gospoda direktorja, Frenka Kovača.

Naloga se je zdela na prvi pogled enostavna, a ni bilo tako. Za datum nastanka Gozdnega gospodarstva Postojna bi se težko odločili, saj je možnosti več, kajti ob koncu štiridesetih in v začetku petdesetih let so si odločbe o organizaciji gozdarske dejavnosti sledile skoraj vsak dan. Podjetja so se nenehno ustanovljala in ukinjala. Neke vrste podjetje (uprava) je bilo ustanovljeno takoj po vojni. Podjetje je obstajalo brez prekinitve in obstaja še danes. Spreminjalo je le svoje ime obseg.

Kronološki razvoj podjetja

Prva Uprava državnih gozdov v Postojni je bila ustanovljena že 11. 7. 1945. Podrejena je bila Tržaškemu vojnemu področju (TVP) in Okrožnemu narodno osvobodilnemu odboru (ONOO), odseku za gozdarstvo v Ajdovščini. Istočasno je bila v Postojni ustanovljena tudi Uprava narodne imovine za gozdove bivšega lastnika Windischgretza.

Uprava državnih gozdov v Postojni in Uprava državnega gozda Golobičevca sta bili ustanovljeni 15. 4. 1946. Ustanovilo ju je Poverjeništvo NOO za Slovensko primorje, Oddelek za kmetijstvo in gozdarstvo. Upravi sta bili podrejeni Upravi državnih gozdov Slovenskega primorja v Ajdovščini, kot najvišji obliki oblasti. Verjetno se je tej upravi priključila tudi Uprava narodne imovine za gozdove bivšega lastnika Windischgretza.

Odredba o gozdnih, poljskih in lovskih čuvajih, ki je bila sprejeta v Ajdovščini 8. 4. 1946, je upravam državnih gozdov kot tudi lastnikom, ki so imeli površino večjo kot 50 ha, nalagala, da so v 30 dneh po objavi te odredbe postavili zadostno število gozdnih čuvajev, ki lahko opravljajo obenem službo lovskih čuvajev.

Zanimive so odločbe o tem, kako je bilo potrebno postaviti gozdne in lovske čuvaje in kaj so lahko počeli:

"Ako ne nastavijo čuvajev v določenem roku, postavi čuvaje ONOO na stroške in nevarnost dotičnih lastnikov zamudnikov. Gozdno čuvajsko osebje, ki je nameščeno pri upravi državnih gozdov in za gozdove, ki so pod upravo komisije za upravo narodne imovine, sme biti oboroženo z vojaško puško" (Odredba, 8. 4. 1946).

V Postojni je imelo sedež tudi Notranjsko gozdno gospodarstvo, ustanovljeno 1. 1. 1947, po nekaterih podatkih naj bi se imenovalo Notranjsko-Goriško, a mislim, da to ni točno, ker v Odredbi o prenehanju obstoja

pokrajinskega podjetaja "Les promet", izdani v Ajdovščini, 5. 2. 1947, piše, da preide podjetje v sestav pokrajinskih lesnih podjetij: "Notranjsko gozdno gospodarstvo" in "Goriško gozdno gospodarstvo", ki sta imeli nalogo gospodariti s splošnim ljudskim premoženjem (SLP), to je z zaplenjenim imetjem tujih lastnikov, medvojnih izdajalcev. S to odredbo se je povečalo imetje GG, kot tudi njegove naloge. S tem je dobilo GG v last tudi žage v Koritnicah, na Baču, Pivki, v Prestranku, Postojni, na Belskem. V Cerknici je delovala Gozdna uprava Cerknica, ustanovljena 5. 8. 1947.

Že 30. 12. 1947 je bila sprejeta Odredba o ukinitvi gozdnih gospodarstev in o ustanovitvi direktij gozdnih gospodarstev kot republiških državnih gozdnogospodarskih podjetij na podlagi Zakona o državnih gospodarskih podjetjih, z dne 24. 7. 1946, Ul. FLRJ 437/62-1946. in 9. člena Uredbe o organizaciji gozdarstva, z dne 27. 12. 1946, Ul. FLRJ 773/106 - 1946.

Tako so ukinitvi Dolenjsko, Dravsko, Gorenjsko, Kočevsko in Savinjsko GG ter gozdni upravi Ljubljana in Cerknica. Ustanovili so Direkcije GG: Bled, Brežice, Celje, Kranj, Kočevje, Ljubljana, Maribor, Murska Sobotica, Nazarje, Novo mesto, Podvelka, Postojna, Rakek, Ribnica, Slovenj Gradec in Tolmin. 31. 12. 1947 je prenehala z delovanjem knjigovodska služba za osnovna in obratna sredstva ukinjenih GG.

Ta podjetja (GG) so bila pod operativnim vodstvom Glavne direktije republiških gozdnih gospodarstev LRS, ki je predpisala pravila o organizaciji podjetij in načinu njihovega poslovanja (3. čl.).

Predmet poslovanja teh podjetij je bil predvsem gojenje in izkoriščanje gozdov in gozdnih zemljišč ter predelovanje in prodaja izdelkov lastne lesne industrije (4. čl.). Sedež uprave, direktija GG Postojna, je bila na Pivki (Št. Peter na Krasu).

Nekatere bo verjetno motilo, zakaj ni govora o ukinitvi Notranjskega gozdnega gospodarstva. Če točno preberemo datume zakonov, na osnovi katerih je bila odločba sprejeta, vidimo, da takrat Notranjsko gozdno gospodarstvo še ni spadalo v Slovenijo oziroma Jugoslavijo, ali drugače rečeno, republika Slovenija ni mogla ukiniti podjetja, ki ga ni ustanovila. Ustanovila je le Dolenjsko, Dravsko, Gorenjsko, Kočevsko in Savinjsko gozdno gospodarstvo (17. 1. 1947) in Gozdni upravi Cerknica in Ljubljana (5. 8. 1947).

7. 2. 1948 je bila v Ljubljani sprejeta Odločba o novi ureditvi gozdnih gospodarstev republiškega pomena na podlagi 4. in 5. čl. temeljnega zakona o državnih gospodarskih podjetjih, in 9. čl. Uredbe o organizaciji gozdarstva z dne 27. 12. 1946 (Ul. FLRJ 773/106-1946).

S to odločbo so se direktije imenovanih gozdnih gospodarstev preimenovala v gozdna gospodarstva. Poleg tega je ta odločba nadomestila odločbe, sprejete 17. 1. 1947 (o ustanovitvi Dolenjskega, Dravskega, Gorenjskega, Kočevskega in Savinjskega gozdnega gospodarstva), 5. 8. 1947 (o ustanovitvi Gozdne uprave Ljubljana

in Gozdne uprave Cerknica) in 30. 12. 1947 (o ukinitvi gozdnih gospodarstev in ustanovitvi direktij gozdnih gospodarstev kot republiških državnih gozdnogospodarskih podjetij, 2. čl.).

1. 1. 1949 so se spremenila ozemlja GG. Nekatera so ukinitili, druga so se povečala, tretja preimenovala, npr. Tolmin se je preimenoval v Sv. Lucijo ob Soči. Tako sta se združili GG Postojna in Rakek v GG Postojna. Sedež podjetja se je s Pivke preselil v Postojno.

Do 26. 12. 1949 so imela vsa GG za nalogo gojenje, izkoriščanje gozdov in gozdnih zemljišč ter predelovanje in prodajo izdelkov lastne lesne industrije. S tem datumom pa je prišlo do ločitve gozdarstva in lesarstva kot tudi do ustanovitve Ministrstva za gozdarstvo in Ministrstva za lesno industrijo LRS, po predlogu ministra za gozdarstvo LRS.

Po novi odločbi je bil predmet poslovanja GG republiškega pomena upravljanje, gojenje in varstvo gozdov, odkazovanje ter sklepanje pogodb za izkoriščanje stoječega lesa z državnimi lesnimi industrijskimi podjetji (LIP). Da se je v redu poslovalo so skrbele uprave Bukovje, Cerknica, Ilirska Bistrica, Knežak, Planina, Snežnik in Št. Peter na Krasu. Spremenilo se je tudi imetje GG. Niso jim več pripadali lesnoindustrijski obrati s svojimi zgradbami, napravami in inventarjem.

Leto 1952 je bilo leto združevanj. Tako so se združila GG: Brezice in Novo Mesto, Kranj in Bled, Maribor in Murska Sobota, Postojna in Sv. Lucija ob Soči. Ime podjetja je bilo GG Postojna, obsegalo pa je kraško, postojnsko in tolminsko gozdnogospodarsko območje, z upravami Bovec, Cerknica, Idrija, Ilirska Bistrica, Javornik, Mašun, Planina pri Rakeku, Predmeja, Ravnik, Snežnik in Trnovo. Ta Odločba o novi ureditvi gozdnih gospodarstev v republiški gospodarski upravi je spremenila tudi dela in naloge GG, ki naj bi predvsem pogozdovala, gojila, urejala in varovala ter izkoriščala gozdove v lastni reziji in prodajala stoječi les na panju kot tudi postranske lesne proizvode. Bila je v veljavi od 1. 3. 1952, a le do 1. 1. 1953, ko je stopila v veljavo Odločba o gozdnih gospodarstvih LRS. S to odločbo je GG Tolmin od GG Postojna prevzelo v svojo upravo osnovna in obratna sredstva gozdnih uprav Bovec, Idrija, Predmeja in Trnovo. GG Postojna je ostalo območje z upravami Bukovje, Cerknica, Ilirska Bistrica, Javornik, Postojna, Ravnik in Snežnik.

Naloge teh gospodarskih ustanov so bile predvsem pogozdovanje, gojitev, varstvo, urejanje ter izkoriščanje gozdov.

V tej odločbi je tudi prvič omenjeno, da podjetja za svoje obveznosti jamčijo s premoženjem, ki ga upravljajo (4. čl.). Omenjajo se tudi organi za upravo: delavski svet, upravni odbor in ravnatelj (5. čl.). Ni pa bil delavski svet uzakonjen šele s to odločbo, saj je bil izvoljen že z odločbo (na podlagi 6. in 12. točke Navodila za prve volitve delavskih svetov in upravnih odborov državnih podjetij, U.I. FLRJ, št. 46-419/50), ki jo

je izdal Svet vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti 5. 10. 1950 v Ljubljani.

Morda so zaradi 4. čl. do sedaj imeli za leto ustanovitve GG Postojna l. 1953. Ta letnica ne zdrži v nikakršnem pogledu. Mislim, da se podjetje "rodi" le enkrat, kot vsa bitja na našem planetu, četudi spremenijo ime, lastnika, kraj bivanja... Zato mislim, da je GG Postojna nastalo takoj po vojni, le z drugim imenom. Enako ne more priti v poštev odločba sprejeta 31. 1. 1953, ki je stopila v veljavo 1. 1. 1954. Po tej odločbi je GG Postojna poslovalo kot gospodarska ustanova, s samostojnim financiranjem, in nato kot gospodarsko podjetje. Če bi se sklicevali na to odločbo, bi morali imeti za leto ustanovitve GG Postojna leto 1954.

Podjetje je obdržalo svoje ime, a se je še vedno spemnjalo. Ena prvih sprememb je bila sprememba meje med GG Postojna in Soškim GG. Že leta 1954 je preneslo gospodarjenje z družbenimi gozdovi v revirju Nadrt iz GG Postojna na Soško GG. Z odločbo št. 03/27805/I-57 z dne 28. 2. 1958 pa je OLO Gorica prenesel gospodarjenje v družbenih gozdnih iz GG Postojna na Soško GG tudi v revirju Podkraj.

1. 1. 1962 je GG prevzelo Sekcije za pogozdovanje Krasa v Il. Bistrici in Sežani (sklep delavskega sveta 14. 2. 1962 na podlagi 23. čl. Temelnjega zakona o gospodarjenju z gospodarskimi organizacijami po delovnih kolektivih). S tem je GG Postojna prevzelo v upravljanje vse premočnine in nepremičnine, ki so jih uporabljale sekcije za pogozdovanje in melioracijo Krasa. Dolžno je bilo tudi skrbeti za usposobitev kraških in drugih zemljišč za redno proizvodnjo.

Na podlagi istega zakona je delavski svet 11. 12. 1962 sprejel sklep, da se s 25. 12. 1962 ukine gozdni obrat GG v Sežani kot tudi gozdarsko dejavnost, razen urejanja in gojitvenega načrtovanja. Dela naj prevzame Kmetijska zadruga Sežana, z vsemi osnovnimi sredstvi in inventarjem, ki se nahaja na tem področju. Enako naj se osebje GG Postojna in obrata Sežana odstopi KZ Sežana. Podrobnejši pogoji naj se določijo s pogodbo.

19. 11. 1963 so na zasedanju Občinske skupščine Cerknica sklenili, da se z novim gospodarskim letom, tj. 1. oktobra 1963, Gozdnemu gospodarstvu Postojna predajo gozdovi v državljanski lastnini. KZ Cerknica in Loška dolina se odvzame registracija poslovanja s 1. 10. 1963. Takrat dobi GG Postojna registracijo za poslovanje prometa z lesom iz gozdov zasebnega sektorja.

26. 12. 1963 je Skupščina občine Postojna sprejela sklep, da se gozdarska dejavnost pri gozdarskem obratu KZ Postojna prenese na Gozdno gospodarstvo Postojna in Samostojni zavod za pogozdovanje in melioracijo Krasa Sežana. Odločba začne veljati od dneva objave v Ur. glasniku okraja Koper, uporablja pa se od 1. 1. 1964.

1. 1. 1964 se je GG Postojna priključil Gozdni obrat KZ "4. junij" Ilirska Bistrica, s sedežem v Knežaku. Sklep o priključitvi je bil sprejet decembra 1963.

4. 4. 1964 je Skupščina občine Postojna sprejela od-

lok o oddaji v gospodarjenje gozdov in gozdnih zemljišč v družbeni lastnini in gozdov, na katerih je lastninska pravica na območju občine Postojna, Gozdnemu gospodarstvu Postojna.

Enak odlok je sprejela Skupščina občine Ilirska Bistrica 4. 4. 1966.

Tudi Skupščina občine Logatec je 18. 3. 1967 sprejela sklep, da odda gozdove in gozdna zemljišča v družbeni lastnini Gozdnima gospodarstvoma Ljubljana in Postojna.

Zaradi neujemanja občinskih mej in mej gozdnih gospodarstev je prišlo do spora med GG Ljubljana in Postojna. Spor je bil rešen z odločbo, sprejeto 28. 8. 1967, ki je dodelila GE Ravnik GG Ljubljana, del družbenih gozdov k. o. Kožljek in Bezulak GG Ljubljana, del pa CG Postojna, medtem ko so zasebni gozdovi v k.o. Kožljek in Bezulak v celoti pripadli h GG Postojna.

Novo razmejitve med CG Postojna in Zavodom za pogozdovanje in melioracijo Krasa so opravili že leta 1966.

Mislím, da v kasnejšem obdobju ni prihajalo do večjih sprememb, vsaj kar se imena in mej podjetja tiče.

VIRI:

Odločba OLO Gorica št. 03/27805/1 - 57.

Odločba o Gozdnih gospodarstvih LRS.

Odloki: - Skupščine občine Ilirska Bistrica, dne 4. 4. 1966.

- Skupščine občine Logatec, dne 18. 3. 1967.

- Skupščine občine Postojna, dne 4. 4. 1964.

Odredbi Uprave državnih gozdov Slovenskega primorja, dne 8. 4. 1946 in dne 5. 2. 1947.

Sklepa Delavskega sveta GGP, dne 14. 2. 1962 in dne 11. 12. 1962.

Sklepi: - Skupščine občine Cerknica, dne 19. 11. 1963.

- Skupščine občine Ilirska Bistrica, decembra 1963.

- Skupščine občine Postojna, dne 26. 12. 1963.

Uradni listi FLRJ: - št. 437/62-1946.

- št. 773/106 - 1946.

- št. 46-419/50.

Gozdni gospodar 1973.

Egon Pelikan

International scientific meeting: CAUSES AND EFFECTS FOR THE MIGRATIONS OF PEOPLE FROM SLOVENE ISTRAS AFTER WORLD WAR II. Science and Research Centre of the Republic of Slovenia, Koper, June 9th 2000

On June 9th 2000, an international conference bearing the above title was held by Slovene and Italian historians on the premises of the Regional Museum in Koper. Organised by the Science and Research Centre of the Republic of Slovenia Koper in cooperation with

the Department of Geographical and Historical Sciences of the Trieste University, the Institute of Modern History from Ljubljana and the Littoral Historians Society, it at the same time constituted the concluding part of the work on the European project "PHARE CBC and INTER-REG II, SLOVENIA - ITALY".

Twelve historians took part in a discussion dealing with the complex events within the area of the "movable boundary", i.e. with the causes and effects of various political changes that had an impact on the migrations of people in the Giulia region from World War I till the final delimitation between the two states. The papers read at the conference were geographically focused on that particular part of the Giulia region that today belongs to the Republic of Slovenia, i.e. primarily on the wider districts of Koper, Izola and Piran.

As far as the Slovene historians were concerned, the conference also constituted, as already said, the concluding part of the above mentioned project lasting one year, while to the Italian colleagues it was in effect only its beginning, for the project was indeed entered jointly, but they began to work on it almost a year later (it was not their fault). The Slovene historians thus presented their yearly work on the project, while the Italians acquainted us with the work carried out to date and particularly with the plans for the project in the ensuing year. Apart from this they presented the results of some analyses that had been prepared by their researchers in the last few years and were in terms of their contents in line with the project's framework (Secret census of "nonindigenous" people in the Giulia region in 1939, immigration of Italians from the Italian interior to the Giulia region after 1920, etc.).

The first to appear in front of the gathered historians was Raoul Pupo from the University of Trieste - with the paper entitled Views of the latest Italian historiography on the emigrations from Istra (Orientamenti della più recente storiografia italiana sull'esodo istriano).

In his opinion, the exodus was in fact a constituent part of the process of continental extent and should thus be talked about in the context of the movements of people that took place after World War II and involved millions of people. In order to understand it, we should emplace it in the period beginning with the end of World War I. In the history of the Giulia region, the speaker argued, this was the turning point, the time when the mechanism fell apart that had enabled development of local society and when the period of demographic stagnation began, in which the Giulia region was no longer attractive for potential immigrants but, on the contrary, began to exile its inhabitants.

The speaker further argued that the "exodus" could be basically defined as a phenomenon of a mass banishment of an ethnic group from its original homeland, yet was not caused by official procedures but by persistent pressures of the environment. Even the pace of exo-